

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ (Ιεπ 401).

- I. Καλωσόρισμα πρωτοετών. Πρακτικά θέματα σχετικά με τις ώρες του μαθήματος και την διεξαγωγή των εξετάσεων. Διαφοροποίηση ανάμεσα στο σχολείο και το πανεπιστήμιο. Το σχολείο υποχρεωτικές ώρες και πρόγραμμα, το πανεπιστήμιο υποχρεωτικές ώρες κατάρτισης στο πρώτο και δεύτερο έτος και επιλογές στα επόμενα. Αξιοποίηση του χρόνου, και των ελεύθερων ωρών, εκμάθηση ξένων λωσσών, διαδικτύου και υπολογιστών. Τα προβλήματα στον τρόπο αλλαγής ζωής και η δική μας βοήθεια. Συζήτηση για τα τρία βιβλία που προτείνονται. Ο Τσιρπανλής έχει τη διάρθρωση ενός εγχειριδίου που μπορεί να συγκριθεί, ως προς τη δομή, με τα βιβλία του λυκείου, και δίνει μία βασική περιγραφή της ύλης που θα κάνουμε, χωρίς ωστόσο, να είναι πάντοτε ακριβή τα πορίσματα που διατυπώνονται. Το βιβλίο του Ντέιβις, είναι ένα πολύ καλό παλιό βιβλίο, το οποίο δίνει μία πληρέστερη εικόνα, επίσης με ορισμένα ζητήματα που έχουν αλλάξει τα δεδομένα. Έχει το καλό ότι η επιμελήτρια της Ελληνικής έκδοσης επιδιώκει συστηματικά να αναφέρει τα πορίσματα της νεότερης έρευνας, έχει όμως και το μειονέκτημα ότι φτάνει μόνο μέχρι τον 13^ο αιώνα και δεν αναφέρεται καθόλου στην ιστορία της Αγγλίας, κενά τα οποία φυσικά, θα καλύψουμε μέσα στο μάθημα. Το βιβλίο της Μπενβενίστε, είναι περισσότερο μία κοινωνική ιστορία του μεσαίωνα, δοσμένη από μία αριστερή προοπτική, είναι ένα δύσκολο και σε πολλά σημεία, υπερβολικό βιβλίο, που ωστόσο, ασχολείται με πτυχές που δεν εμφανίζονται σε εγχειρίδια πολιτικής ιστορίας. Δεν είναι κατάλληλο για κάποιον που θέλει να μάθει τι έγινε στο μεσαίωνα, αλλά για κάποιον που θέλει να προβληματιστεί κυρίως στην κοινωνική του ιστορία. Συνιστάται για όποιον θέλει να δει κάποιες άλλες πτυχές, και πάλι δοσμένες με μία υπερβολική θεώρηση, αλλά όχι για κάποιον που απλά θέλει να βγάλει την ύλη. Τι εμπεριέχει το μάθημα, το παράδειγμα της Schengenia, για να τονιστεί η οικουμενικότητα και τα μεγάλα πολιτιστικά σύνολα που θα απαρτίσουν τον κόσμο της Ευρωπαϊκής Δύσης, σε αντιδιαστολή με τον Βυζαντινό. Τα όρια του μεσαίωνα, 313, 330, 476, 641, 800 ως αρχή, 1348, αναγέννηση, 1453, 1492, 1517 για την λήξη του. Άμεσες και έμμεσες πηγές του μεσαίωνα, έμφαση στον διαφορετικό χαρακτήρα των γραπτών πηγών. Ιστορικοί και χρονογράφοι, chartae, capitularia, statuta, annales και ο τοπικός τους χαρακτήρας μαζί με την μεγάλη τους ζωντάνια.
- II. Η κατάσταση του Ρωμαϊκού κόσμου και η σταδιακή επέκταση της Ρωμαϊκής υπηκοότητας πέραν των Ρωμαίων της Ιταλίας. Constitutio Antoniniana και ο διαχωρισμός Ρωμαίων πολιτών και βαρβάρων. Ο Διοκλητιανός και η τετραρχία. Η κατάσταση των δούλων και των απελεύθερων και η αλλαγή εν μέρει, των συνθηκών των δούλων με την έλευση του Χριστιανισμού. Η οικονομική εξαθλίωση στη δύση με την φυγή ελεύθερων μικροκαλλιεργητών και η προσκόλλησή τους σε ισχυρούς γαιοκτήμονες, δημιουργεί σταδιακά την τάξη των δουλοπαροίκων. Η κατάσταση της εκκλησίας και η αίρεση των δονατιστών. Το διάταγμα των Μεδιολάνων και η Αρειανική αίρεση. Εμφάνιση των

Γερμανικών φύλων, αρχικά Κίμβροι και Τεύτονες, αργότερα οι Βισιγότθοι οι πιο επικίνδυνοι. Η συνθήκη του 332 και ο εκχριστιανισμός τους κατά το Αρειανικό δόγμα. Τα γερμανικά φύλα ομάδες κάτω από έναν αρχηγό, που τα διέπουν κοινές λατρευτικές παραδόσεις, κοινή ενδυμασία, τρόπος οικοδόμησης των κατοικιών, παροιμίες κλπ, όχι εξ αίματος παράγοντες. Ο οίκος και το γένος οι βασικές πτυχές της πυραμίδας. *Gentes, nationes* είναι το όνομα που προσδίδεται από τους Ρωμαίους. Η οικογένεια, ανδρική αγορά της γυναίκας, *Mundeburdium, mundio, morgengabe, wergild*. Το δικαίωμα του εκλέγειν από τους ελεύθερους που είναι αυτοί που μπορούν να φέρουν όπλα. Η επ' ασπίδος αναγόρευση του αρχηγού. Διάβαση του Δούναβη από τους Βισιγότθους το 376 με συγκατάθεση του Ουάλεντος, μάχη της Αδριανούπολης και οι επιπτώσεις της. Η συνθήκη του Θεοδοσίου Α το 382, που τους καθιστά φοιδεράτους εντός των συνόρων της αυτοκρατορίας. Η σταδιακή διείσδυση Γερμανών αξιωματούχων στο Ρωμαϊκό στράτευμα, αρχικά τους έκανε να σέβονται τα Ρωμαϊκά όπλα, αργότερα όμως αυτοί ήσαν σε θέση να εκμεταλλευθούν την άνοδο ανίσχυρων αυτοκρατόρων. Θάνατος του Θεοδοσίου το 395 και νέος διαμελισμός σε ανατολικό και δυτικό κράτος. Ονώριος, Στιλίχων και οι επιδρομές του Αλάρικου, που, ύστερα από την δολοφονία του Στιλίχωνα το 408, θα οδηγήσουν στην Ιταλία και στην ληλασία της Ρώμης το 410. Μεταφορά της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στη Ραβέννα. Παράλληλη διάβαση του Ρήνου και εγκατάσταση Σουήβων, Βουργούνδιων, Βανδάλων με τεράστιες επιπτώσεις για την Ιταλία, Αλαμανών και Φράγκων. Η κατάλυση της Ρωμαϊκής Βρετανίας από Άγγλους και Σάξονες. Η διαφοροποίηση του μοναχισμού σε ανατολή και δύση. Η ίδρυση των πέντε μεγάλων επισκοπών, αργότερα πατριαρχείων, και η μετονομασία του επισκόπου Ρώμης σε πάπα στα τέλη του 4^{ου} αιώνα.

III. Η έλευση των Ούννων και του Αττίλα. Μάχη στα Καταλανικά πεδία το 452 και το επεισόδιο της πολιορκίας της Ρώμης και η παρέμβαση του πάπα Λέοντος Α'. Επιδρομή των Βανδάλων κατά της Ρώμης το 455. Εξασθένηση του Ρωμαϊκού κράτους, Οδόακρος και Θευδέριχος ο Αμαλός. Ο διαχωρισμός της διοίκησης ανάμεσα σε Γότθους και Ρωμαίους. Εγκατάσταση των Φράγκων στα Ρωμαϊκά εδάφη της αριστερής όχθης του κάτω Ρήνου. Ιλδέριχος, Μεροβίγγιοι, Χλωδοβίκος, (481-511). Κατάλυση του Βουργουνδικού κράτους και περιορισμός των Βισιγόθων στην Ισπανία. Εκχριστιανισμός του το 496 κατά το καθολικό δόγμα, και αργότερα όλων των Φράγκων. Οι τεράστιες επιπτώσεις του γεγονότος. Η διαμόρφωση των αξιωμάτων στο Φραγκικό κράτος. Δούκες και κόμητες, και τα αξιώματα της αυλής, *mariscalcus, comes stabuli, mapparius, senescalcus* και ιδιαίτερα *maior domus*. Προσέγγιση Βυζαντινής διοίκησης και συγκλητικών στην Ιταλία σε βάρος του Θευδέριχου δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την Ιουστινιάνεια επανάκτηση. Κατάλυση Βανδαλικού και Οστρογοτθικού κράτους και κατάληψη της νότιας και ανατολικής ακτής της Ιβηρικής χερσονήσου. Το σύστημα της *hospitalitas* και ο όρος *tertia* σε Ιταλία και την υπόλοιπη βαρβαρική Ευρώπη. Διαχωρισμός προσωπικού και εδαφικού δικαίου, και οι διαφορετικοί νόμοι που θεσπίζονται στα Γερμανικά βασίλεια.

Βισιγοθικός νόμος με τον Εύριχο και αργότερα τον Αλάριχο Β' το 507, Βουργουνδικός, Αλαμανικός, Σαλικός και Ριπυάριος νόμος, Λογγοβαρδικός νόμος και η προσκόλληση σε αρχαίγονες Γερμανικές παραδόσεις των λαών αυτών. Απώλεια του Χριστιανικού στοιχείου όσο απομακρυνόμαστε βόρεια και ανατολικά της Ιταλίας στην Ευρώπη, αλλά και σε ολόκληρη τη Βρετανία. Νέο ξεκίνημα στην Ιρλανδία, πρώτα με τον Άγιο Πατρίκιο στην Ιρλανδία, και αργότερα την διαμόρφωση του Κελτικού μοναχισμού. Στην Ιταλία εμφάνιση του Αγίου Βενέδικτου, ίδρυση της μονής του Monte Cassino, και θέσπιση του κανόνα των Βενεδικτίνων με την ισομερή εργασία της ημέρας. Ανάπτυξη της αντιγραφής εκκλησιαστικών και αργότερα, κοσμικών χειρογράφων και η θέσπιση κοσμικών λειτουργιών στις μονές των Βενεδικτίνων. Κασσιόδωρος και η θέσπιση του *trivium* και *quadrivium*. Ισίδωρος Σεβίλης και Βέδας και συνεχής παρουσία Άγγλων διανοουμένων. Η Λογγοβαρδική εισβολή στην Ιταλία, δημιουργία κράτους αλλά και του Βυζαντινού εξαρχάτου. Πολιορκία της Ρώμης και σύναψη από τον Γρηγόριο το μεγάλο μίας πρώτης συνθήκης με τους Λογγοβάρδους το 593, την οποία αναγνωρίζει το Βυζάντιο το 598. Δεύτερο βήμα που αυξάνει πολύ την πολιτική ισχύ του πάπα που όμως παραμένει Βυζαντινός αξιωματούχος. Η έναρξη ιεραποστολών στην Αγγλία από τον Γρηγόριο το μεγάλο, με την αποστολή του Αυγουστίνου του Canterbury, και του βοηθού του Αδριανού.

- IV. St. Columba και άγιος Κολουμβάνος, Κελτικός μοναχισμός. Ιona και Κεντ. Τα χαρακτηριστικά του Κελτικού και του Ρωμαϊκού ιεραποστολικού έργου, και η σύνοδος του Whitby το 663-4. Θεόδωρος Ταρσού και αρχιεπισκοπή του Canterbury. Το Βυζάντιο και η Αραβική επέκταση και τα αποτελέσματά της. Διαρκείς πόλεμοι ανάμεσα στα τρία Φραγκικά βασίλεια, ένωσή τους από τον Κλοθάριο Β', και περίοδος ακμής επί Δαγοβέρτου. Η πρώτη δημιουργία Σλαβικού μορφώματος από τον Samo, περί το 626, στα εδάφη της σημερινής Τσεχίας. Νέες συγκρούσεις ύστερα από το θάνατό του Δαγόβερτου, και άνοδος των Πιπτινιδών ανάμεσα στο 623 και το 662. Μικρή περίοδος ακμής της Νευστρίας και ισχυροποίηση του Πιππίνου Β', ο οποίος νικά στην μάχη του Tertry το 687 και αποκτά τον έλεγχο ολόκληρου του βασιλείου. Η αρμονική συνεργασία βασιλιά και εκκλησίας, Γότθων και Ρωμαίων στην Ισπανία. Οι σύνοδοι του Τολέδου υπό τον αρχιεπίσκοπό του, *Hispana Collectio* το 633, και θέσπιση από τον Ρεκκεσβίνθο το 654 ενιαίου νομικού συστήματος, των *Libri Iudiciorum*. Δημιουργία ιδιότυπης λειτουργίας, γνωστής ως Μοζαραβικής, που διατηρήθηκε μέχρι και τον 10^ο αιώνα. Έναρξη χρήσης των βασιλέων από το 672 και οι επιπτώσεις του γεγονότος, αλλά μεγάλη παρακμή, ύστερα από την δολοφονία του Wamba το 680. Ισίδωρος Σεβίλλης, η *Historia Gothorum*, το Μέγα Ετυμολογικό του και η συστηματοποίηση του *Trivium* και *Quadrivium*. Η επταρχία στην Αγγλία, με κυριότερα βασίλεια την Northumbria, Kent, Wessex, Mercia. Braetwalda είναι ο τίτλος του ανώτατου βασιλέως. Η αλυσίδα ιεραποστόλων και πνευματικών ανδρών. Wilfrid της Υόρκης, Wilibrord, πρώτος επίσκοπος της Ουτρέχτης, άγιος Βονιφάτιος απόστολος των Γερμανών, Βέδας με την *Historia Ecclesiastica Gentis*

Anglorum και το De ratione temporum, Αλκουίνος με την Καρολίγγεια αναγέννηση. Η εδρέωση των Λογγοβάρδων στην Ιταλία, Edictum Rothari και Leges Langobardorum, σταθεροποίηση στα τέλη του αιώνα της ειρήνης, ηρεμία ύστερα από την έκτη Οικουμενική Σύνοδο, εμφάνιση περισσότερο οργανωμένων πόλεων, και εμφάνιση των νοταρίων και μίας περισσότερο εγγράμματης αριστοκρατίας στην Ιταλία, από τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

- V. Παρακμή του Βισιγοθηκού βασιλείου και επίκληση για βοήθεια μίας των αντιμαχόμενων μερίδων, από τους Άραβες της Αφρικής. Άφιξη του Tarik-Ibn-Ziyad στην Ισπανία, μάχη στον ποταμό Guadalete και ήττα των Βισιγόθων. Κατάληψη της χώρας, πλην του βορείου τμήματός της. Κοινωνική διαστρωμάτωση του αραβοκρατούμενου τμήματος, Άραβες, Βέρβεροι, Mawali και Εβραίοι, Μοζάραβες. Σύντομα η έναρξη της Reconquista. Η μεγάλη ακμή στην οποία αργότερα θα φτάσει η μουσουλμανική Ισπανία. Άνοδος του Καρόλου Μαρτέλου στο φραγκικό βασίλειο. Επέκταση των Αράβων και μάχη του Poitiers το 732. Η σημασία της, όπως και αυτή της νίκης του Λέοντος Γ΄ στην Κωνσταντινούπολη. Οι τρεις μεγάλοι πάπες της εποχής, Γρηγόριος Β΄, Γρηγόριος Γ΄, Ζαχαρίας. Η εικονομαχία στο Βυζάντιο και η θέση των παπών. Αποκοπή των πέντε περιοχών από την δικαιοδοσία της Ρώμης και προσάρτισή τους σε αυτήν της Κωνσταντινούπολης. Οι Λογγοβάρδοι και οι επιδρομές του Λιουπράνδου. Σύγκλιση συνόδου κατά της εικονομαχίας από τον Γρηγόριο Γ΄ και απέλπιδες εκκλίσεις για βοήθεια εναντίον των Λογγοβάρδων, προς το Βυζαντινό αυτοκράτορα, απέβησαν μάταιες. Παράκληση στον Κάρολο Μάρτελο που δεν προλαβαίνει να την ικανοποιήσει. Πτώση της Ραβέννας στους Λογγοβάρδους το 751 και την ίδια χρονιά, καταφατική απάντηση από τον πάπα Ζαχαρία προς τον Πιππίνο τον βραχύ για την απώθηση του τελευταίου Μεροβίγγειου βασιλιά. Μετάβαση το 754, του πάπα Στέφανου Γ΄ στο Ροντιον, και στέψη και κρίση του Πιππίνου και στέψη των γιων του. Επέμβαση των Φράγκων στην Ιταλία, και παραχώρηση των εδαφών του εξαρχάτου στον πάπα, παρά τις διαμαρτυρίες των Βυζαντινών. Η Κωνσταντινεία δωρεά και η σημασία της. Η μάχη του Talat, και η γνώση του χαρτιού πρώτα στο χαλιφάτο, ύστερα στην Ιταλία. Το 756 η ίδρυση του εμιράτου της Cordova, αποτέλεσμα της δυναστικής αλλαγής ύστερα από το 750 με την άνοδο των Αβασσιδών. Θάνατος του Πιππίνου και άνοδος του Καρόλου. Η μεγάλη εμπορική ακμή των λιμανιών της βόρειας θάλασσας, Quentovic και Dorestad. Επιτυχίες του Καρόλου σε βάρος των Βαυαρών, Σαξόνων, πτώση της Παβίας και του Λογγοβαρδικού κράτους το 774, και Αβάρων, αλλά αποτυχία του στην Ισπανία το 778. Αφορμή για την συγγραφή του ποιήματος του Ρολάνδου. Έναρξη της reconquista με την δημιουργία του νέου βασιλείου της Asturias από τον Pelayo (718-39) και τη νικηφόρα μάχη της Covadonga. Η νέα πρωτεύουσα στο Oviedo από τον Alfonso I και η επέκταση που οδήγησε στις αρχές του 10^{ου} αιώνα στη μεταφορά της στην πόλη Leon: Η δημιουργία μίας ενδιάμεσης έρημης ζώνης και κάστρων, που έδωσαν στην περιοχή το όνομα Καστίλλη. Η άφιξη του Λέοντος Γ΄ στο Paderborn, και η κάθοδος με Φραγκική βοήθεια στη Ρώμη. Άφιξη εκεί του Καρόλου και η στέψη του ως αυτοκράτορα,

ανάλυση όλων των παραμέτρων του γεγονότος αυτού. Καρολίγγεια αναγέννηση, Αλκουίνος, Παύλος Διάκονος, Εγινάρδος, Servatus Lupus, Rabanus Maurus. Η επανάκαμψη του εμπορίου στη Μεσόγειο και σταδιακή αύξηση της δραστηριότητας της Βενετίας, καθώς και της Αμάλφης, Γαέτας και Νεάπολης, εξ αιτίας του εμπορίου των πόλεων αυτών με τους Σαρακηνούς. Στον αγγλοσαξονικό χώρο, άνοδος του βασιλείου της Mercia, με απόγειο τη βασιλεία του Offa (757-796), που είχε σαν αποτέλεσμα μεγάλη επέκταση των επαφών με την ηπειρωτική Ευρώπη. Αποτυχία επιγαμίας με τους Καρολίγγειους, αλλά περίοδος οικονομικής δραστηριότητας. Πρώτη εμφάνιση των Vikings και των Νορμανδών, και η καταστροφή το 793, της μονής του Lindisfarne.

- VI. Το διοικητικό σύστημα των Καρολιγγίων, *missi*, *scabini* και η δημιουργία σταδιακά μίας νέας τάξης ανθρώπων που ήσαν έμπιστοι του βασιλιά και βρέθηκαν να ανταγωνίζονται τους κόμητες και δούκες. Διάδοχοι του Καρόλου, Λουδοβίκος ο Ευσεβής και η έναρξη των εσωτερικών πολέμων. Οι επιδρομές των Δανών. Άγνωστα τα κίνητρα, ίσως υπερπληθυσμός και ανάγκη για πλουτισμό, Διαφοροποίηση των επιδρομών Δανών και Νορβηγών που κατευθύνονται στα Ευρωπαϊκά παράλια, και αυτών των Σουηδών που κατευθύνονται στα ανατολικά κυρίως, και έτσι διαμορφώνεται το κράτος των Ρως με σταδιακό εκσλαβισμό τους. Έναρξη επιδρομών από το 829, καταστροφή του Quentovic και Dorestad, Τουλούζης το 844, Παρισιού και Αμβούργου το 845. Έναρξη από το 865 των μεγάλων επιθέσεων στα βρετανικά νησιά. Κυριαρχία του οίκου του Wessex. Egbert, Aethelred Αλφρέδος ο μέγας και η μάχη του Edington το 878. Η πολυποίκιλη προσφορά του Αλφρέδου του μεγάλου, με το νομικό του έργο, μεταφράσεις των έργων Γρηγορίου του μεγάλου, Βοήθιου, Ορόσιου και έναρξη συγγραφής του αγγλοσαξονικού Χρονικού. Σταθερότητα και κατά την εποχή των διαδόχων του, Εδουάρδου Α΄ και Athelstan. Επίθεση των Σαρακηνών στη Σικελία από το 827 και λίγο αργότερα στη νότιο Ιταλία, λεηλασία Όστιας και Ρώμης το 846 και 849, και κατάληψη του Φραξινέτου. Βυζαντινή επανάκαμψη στη νότιο Ιταλία, αλλά πλήρης η κατάκτηση της Σικελίας, Σαρδηνίας και Κορσικής από τους Άραβες. Διαρκείς πόλεμοι στο εσωτερικό του φραγκικού κράτους, συμφωνία του Στρασβούργου με τις δύο πολύ σημαντικές εκδοχές της, και η *Descriptio* του Verdun, ένα έτος αργότερα, που καθορίζει την τριχοτόμηση του φραγκικού κράτους. Εξελικτική φάση διαμόρφωσης Γαλλίας το 987 και Γερμανίας περί το 950. Εξαφάνιση της Λοθαριγγίας ύστερα από το 880. Εσωτερική αποδυνάμωση, πτώση των Καρολιδών, άνοδος των Σαξόνων στη Γερμανία το 919, και των Καπετιδών στη Γαλλία το 987. Το φεουδαρχικό σύστημα. *Allodium*, *beneficium*, *feudum* (*fief*, *feuf*), *commendatio*, *hommagium*, *vasalli*. Ούγγροι και έναρξη των ουγγρικών επιδρομών από το 899, λεηλασία πόλεων κυρίως Ιταλίας και Γερμανίας και ήττα τους από τον Όθωνα Α΄ το 955 στο Lechfeld. Σταδιακός εκχριστιανισμός.
- VII. Η διαφορά της εξέλιξης ανάμεσα στη Γαλλία και τη Γερμανία. Στη Γαλλία, επικρατεί στο βορρά η γεωγραφική κατανομή με βάση την ισχύ οικογενειών χωρίς τοπικά ερίσματα. Ηγεμονίες της Φλάνδρας, των Ανδεγαβών, Νορμανδίας και Καμπανίας. Στο νότο, αντίθετα, η

ύπαρξη παλαιών ηγεμονιών με φυλετικές καταβολές, αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια για την διατήρηση ημιαυτόνομων δουκάτων, όπως αυτών της Γασκώνης, Ακουιτανίας, Σεπτιμανίας και Βουργουνδίας. Το ίδιο περίπου, αλλά σε μεγαλύτερη κλίμακα, ισχύει στη Γερμανία, όπου ο διαχωρισμός είναι φυλετικός, και όπου ισχύουν τα τέσσερα μεγάλα δουκάτα Βαυαρίας, Αλαμανίας, Φραγκωνίας και Σαξονίας. Ερίκος Α΄, σταθεροποίηση της δυναστείας. Όθων Α΄, επιβολή του στους Γερμανούς δούκες, πρόσκλησή του από την Αδελαΐδα στην Ιταλία το 951, αναγνώρισή του ως ηγεμόνα και γάμος του μαζί της. Νέα πίεση στο παπικό κράτος τον ξαναφέρει εκεί και στέφεται αυτοκράτορας στις 2 Φεβρουαρίου 962. Το Privilegium Ottonianum τρία χρόνια αργότερα, δίνει το δικαίωμα επικύρωσης της παπικής εκλογής στον αυτοκράτορα. Δυσκολίες με το Βυζάντιο καταλήγουν στο γάμο του Νεαρού Όθωνα Β΄ και της Θεοφανούς. Συνεχείς στρατιωτικές παρουσίες του Όθωνα Β΄ (973-983) και θάνατός του στη Ρώμη. Ως επίτροπος του ανήλικου γιου της η Θεοφανώ φέρνει τον βυζαντινό πολιτισμό στη Γερμανία, και ενθαρρύνεται η αντιγραφή χειρογράφων, ιδιαίτερα με την ίδρυση της μονής του Reichenau. Θάνατος της Θεοφανούς το 991.

VIII. Η εγκαθίδρυση των χριστιανικών βασιλείων της Ισπανίας στο βόρειο τμήμα της Ιβηρικής. Το βασίλειο της Asturias τον 9^ο αιώνα, που θα ισχυροποιηθεί τον επόμενο αιώνα ως βασίλειο της Leon. Ανακάλυψη του σκηνώματος του Αγίου Ιακώβου στην Compostela θα αποκτήσει μεγάλη σημασία για την reconquista και τις σταυροφορίες. Abd-Al-Rahman III και Al-Hakkam, σηματοδοτούν την περίοδο ακμής της Κόρντοβας. Εκχριστιανισμός Πολωνών και Ούγγρων. Το νέο ουγγρικό βασίλειο. Όθων Γ΄ και η renovatio imperii, πάπας Σύλβεστρος Β΄. Ερίκος Β΄ και η επικέντρωση περισσότερο στα θέματα της Γερμανίας, χωρίς όμως να αλλάξουν ριζικά οι επιδιώξεις των Γερμανών αυτοκρατόρων. Η μεταρρυθμιστική κίνηση του Cluny, και η απαλλαγή του από την εξάρτησή του από τον δούκα Γουλιέλμο της Ακουιτανίας. Τοποθέτησή του υπό παπική προστασία, όχι εξάρτηση. Αγαμία κληρικών, νεποτισμός και σιμωνία. Gerbert d' Aurillac. Η νορμανδική εισβολή στη νότιο Ιταλία και η στήριξή τους από το μεταρρυθμιστή πάπα Νικόλαο Β΄. Ροβέρτος Γισκάρδος, πτώση της Βυζαντινής Ιταλίας και κατάληψη της Σικελίας. Ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας του Νορμανδικού κράτους, κατακερματισμός του και στήριξη σε καλλιεργητές που κατέβαλαν ενοίκιο, όχι υποχρεωτική εργασία. Σταδιακή αφομοίωση Ελληνικών και Λατινικών επισκοπών στην Απουλία και Καλαβρία. Η νορμανδική εισβολή στην Αγγλία και ο Γουλιέλμος ο κατακτητής. Μάχη του Hastings το 1066. Η επικράτηση των Καπετιδών στη Γαλλία. Η εξέλιξη των πόλεων, urbs, suburbium, municipium, oppidum, burgus με την ιδιαίτερη σημασία του. Η νέα σαλική δυναστεία. Η δημιουργία νέων εμπορικών κέντρων στην Ιταλία, και στις κάτω χώρες. Γάνδη, Bruges, Ουτρέχτη. Servientes, ministeriales, capitani, valvassori, constitutiones feudorum από τον Κονράδο Β΄ το 1037. Πρώτες εξεγέρσεις στο Μιλάνο, patarini, και σύγκρουση με τον αυτοκράτορα. Από το 1040 και εξής, η στήριξη των παπών στη μεταρρύθμιση και η σταδιακή εξέλιξη προς την έριδα της περιβολής.

Το μεγάλο εκκλησιαστικό Σχίσμα ανάμεσα στην ανατολική και τη δυτική εκκλησία. Άζυμος άρτος, νηστεία του Σαββάτου, αγαμία κληρικών και κυρίως, filioque.

- IX. Ο απόηχος της μεταρρύθμισης ως προς την άσκηση δικαιωμάτων από τον πάπα. Η έννοια της περιβολής των επισκόπων, και η επιπλοκή λόγω των κοσμικών τους εξουσιών και της Κωνσταντινείας δωρεάς. Η δυσκολότερη περίπτωση αυτή της Γερμανίας. Γρηγόριος Ζ΄ Ιλδεβράνδης, και η έννοια της απόλυτης υπεροχής του πάπα. Σύγκρουση με τον Ερίκο Δ΄ και οι δύο αφορισμοί του το 1077 και 1080. Συνέχεια και επί Ερίκου Ε΄ και τερματισμός με το κονκορδάτο της Worms, το 1122. Ανάλυση των αποτελεσμάτων και γιατί αποτελεί ουσιαστικά νίκη του πάπα. Τόνωση της θρησκευτικής έξαρσης, και ίδρυση των δύο νέων μοναστικών ταγμάτων, Κιστερκιανών και Πρεμονστρατήσιων. Ο πρακτικότερος τρόπος άσκησης των καθηκόντων τους με την έμφαση στο κήρυγμα στους λαϊκούς. Η ανάπτυξη του εμπορίου και της οικονομίας, ιδιαίτερα στη Φλάνδρα και βόρειο Ιταλία. Η κατεργασία μαλιού στη Φλάνδρα και Αγγλία, βιομηχανία υφασμάτων στη Φλάνδρα, χανσεατική ομοσπονδία στη Γερμανία, ναυτικές δυνάμεις στην Ιταλία. Χρήση πλοτών ποτάμιων διόδων και επικοινωνία μέσω εμποροπανηγύρεων με την Champagne ως κέντρο. Τα νέα ιδεώδη των ιπποτών, η επιρροή τους και η άνθηση της νέας επικής και ρομαντικής μεσαιωνικής λογοτεχνίας. Αίτια των σταυροφοριών που είναι μία μεγάλη περιπέτεια. Η επίδραση της θρησκευτικής μεταρρύθμισης, και η θρησκευτική έξαρση με την παρέλευση του έτους χίλια. Η Ιερουσαλήμ το πρώτο ση σειρά, προσκυνηματικό κέντρο, πριν από τη Ρώμη και το Santiago de Compostela. Η διεκτραγώδηση των παθών των προσκυνητών ύστερα από την πτώση της Ιερουσαλήμ στους Σελτζούκους. Ο υπερπληθυσμός και η διάθεση για αλλαγή ζωής. Η ιδέα της άφεσης αμαρτιών για όσους θα πολεμούσαν για την εκδίωξη των απίστων από τους Αγίους τόπους. Τα όχι τόσο αγνά, κίνητρα, των οικογενειών των ευγενών που στόχευαν στην απόκτηση νέων τίτλων. Τέσσερις οι πιο σημαντικές σταυροφορίες. Πρώτη (1096-1099 και η δημιουργία των τεσσάρων κρατών, κομητεία της Έδεσσας, πριγκιπάτο της Αντιόχειας, κομητεία της Τρίπολης και βασιλείο των Ιεροσολύμων. Δεύτερη σταυροφορία (1147-1149) και συντριβή Γερμανών και αποτυχία Γάλλων, δυσαρέσκεια με το Βυζάντιο, και πρώτες φωνές που καλούν σε εκστρατεία εναντίον των Βυζαντινών. Η άνοδος ικανών Μουσουλμάνων ηγεμόνων, Νουρεντίν και Σαλλαντίν. Πτώση των Ιεροσολύμων το 1187 και Τρίτη σταυροφορία 1189-1191, χωρίς αποτέλεσμα. Ίδρυση των στρατιωτικών ταγμάτων, ναϊτών, ιπποτών του Αγίου Ιωάννου, Τευτωνικού Τάγματος, το οποίο προωθείται προς την ανατολική Βαλτική. Η τέταρτη σταυροφορία (1202-1204 και η πτώση της Κωνσταντινούπολης και του βυζαντινού κράτους. Αποτελέσματα θετικά και αρνητικά. Θετικά, η μεγαλύτερη γνώση ανάμεσα στους δύο κόσμους και η αύξηση της εμπορικής επαφής με την μεγαλύτερη έλευση μπαχαρικών προς τη δύση. Αρνητικά αποτελέσματα, η πλήρης δισπιστία και καχυποψία ανάμεσα στη δυτική και ανατολική εκκλησία, ο κατακερματισμός της εξουσίας, και η

πλήρης αδυναμία συγκράτησης του επερχόμενου κινδύνου από τους Σελτζούκους Τούρκους.

- X. Η ραγδαία αλλαγή που συντελείται τον 12^ο αιώνα, με την σταδιακή εγκαθίδρυση του Γοτθικού στυλ στην αρχιτεκτονική, ιδιαίτερα μέσω Βουργουνδίας, η εξέλιξη νέων μορφών λογοτεχνίας με κεντρική ιδέα τα κατορθώματα παλαιών ηρώων όπως του Ρολάνδου και του μ. Αλεξάνδρου, αλλά μέσα από ιπποτικό προφίλ, και η εμφάνιση των περιπλανώμενων τροβαδούρων του νότου, και τρουβέρων του βορρά. Η δημιουργία σε Γαλλικές πόλεις, και ιδιαίτερα στο Παρίσι, των πρώτων Σχολών, δηλαδή λαϊκών εκπαιδευτικών ενώσεων που καλλιεργούν τις επιστήμες, και ιδιαίτερα τη θεολογία, ανεξάρτητα και, πολλές φορές, σε αντίθεση με την επιθυμία του τοπικού επισκόπου. Ο ρόλος του Αβελάρδου και η σταδιακή ανάπτυξη του Σχολαστικισμού. Η προνομιακή θέση της Ισπανίας να κατέχει την Αραβική και Εβραϊκή γνώση, και, μαζί με αυτήν, τα μεταφρασμένα κείμενα του Αριστοτέλη. Ο μεταφραστικός ρόλος του Αβερρόη. Η ανάπτυξη αυτονομίας στις κοινότητες των πόλεων της β. Ιταλίας και η παραχώρηση προνομίων στους καθηγητές των σχολών εκεί από το Φριδερίκο Α΄ Βαρβαρόσα. Η ανανέωση της σπουδής και σχολιασμού του Ιουστινιάνειου Κώδικα, καθώς και των μεταγενέστερων μορφών δικαίου της Ιταλίας, και η παράλληλη κωδικοποίηση του Εκκλησιαστικού Δικαίου από τον Γρατιανό, η οποία οδήγησε, τόσο στη θέσπιση ενός σταθερού Κανόνα για τη Δυτική Εκκλησία, όσο και την άνοδο στον παπικό θρόνο σημαντικών Κανονιστών, όπως του Αλέξανδρου Γ΄ και του Ιννοκέντιου Γ΄. Η εμφάνιση των Αλβιγηνών (Καθαρών) στα τέλη του αιώνα, με τις αυστηρές ασκητικές τους απόψεις. Εμφαίζονται αρχικά στη Ρηνανία και νότια Γαλλία, και θεσπίζονται αιρετικοί από την Τρίτη σύνοδο του Λατερανού το 1179. Από τότε, δημιουργούν τις δικές τους κοινότητες στη νότια Γαλλία και βορειοδυτική Ιταλία. Η σταδιακή ισχυροποίηση των παπών, καθώς και της παπικής curia. Δύο σχίσματα στην εκκλησία, (1130-38, 1159-77) ήσαν αποτέλεσμα των διενέξεων μέσα στην παπική αυλή, και στη θέση των Νορμανδών της νότιας Ιταλίας. Η σταδιακή αντιπαράθεση των παπών με τις κοινότητες της βόρειας Ιταλίας, και ιδιαίτερα η απαίτησή των Ρωμαίων να αποδίδεται σε αυτούς το δικαίωμα της στέψης των αυτοκρατόρων και όχι στους πάπες, έφερε τους τελευταίους σε αντίθεση με τον Κονράδο Γ΄ και ιδιαίτερα τον ανηψιό του Φριδερίκο Α΄ Βαρβαρόσα. Όμως η αντιπαράθεση αυτοκράτορα και πάπα παρέμεινε, εξ αιτίας της απαίτησης των παπών να έχουν την ιεραρχική πρωτοκαθεδρία έναντι των αυτοκρατόρων. Η διαίρεση του πρώην Ισπανικού χαλιφάτου το 1031 και η έλευση των Almoravides από τη βόρειο Αφρική. Η νέα διάλυση σε μικρές ηγεμονίες και η σταδιακή άνοδος της νέας θρησκευτικοπολιτικής κίνησης των Almohades. Στα τέλη του αιώνα, μόνο η Ανδαλουσία και οι Βαlearίδες παρέμεναν σε μουσουλμανικά χέρια. Σταδιακή ισχυροποίηση αλλά και αντιπαλότητα ανάμεσα στα δύο χριστιανικά βασίλεια της Ισπανίας, αυτό της Λεόν-Καστίλλης, και αυτό της Αραγονίας. Η ισχυροποίηση της μοναρχίας των Καπετιδών στη Γαλλία, κυρίως κατά τη βασιλεία του Λουδοβίκου ΣΤ΄(1108-1137) και Λουδοβίκου Ζ΄(1137-1180) που κατοχύρωσαν κληρονομικούς τίτλους τόσο σε φεουδάρχες, όσο και

στους ανήλικους γιους τους, τις χήρες και τις κόρες τους. Η απόδοση από τους βασιλείς πόλεων στη δικαιοδοσία του στέμματος και η οικονομική αξιοποίηση της γύρω περιοχής, απέδωσαν μεγάλα κέρδη στο βασιλικό ταμείο. Συμμετοχή στις σταυροφορίες και ενδυνάμωση των σχέσεων με τους πάπες, έφεραν μία συμπόρευση με την τάξη των ιπποτών. Η έναρξη των Αγγλογαλλικών πολέμων από την εποχή του Ερίκου Β΄(1154-1189) που έληξαν υπέρ των Γάλλων μόλις την εποχή του Φιλίππου Αυγούστου (1180-1223). Η απόκτηση μέσω πατέρα και συζύγου, ολόκληρου του δυτικού τμήματος της Γαλλίας ως φέουδου από τον Ερίκο Β΄ τον Πλανταγενέτη της Αγγλίας. Έναρξη του αγγλογαλλικού πολέμου, και από το 1163, διαμάχη του Ερίκου Β΄ με τον αρχιεπίσκοπο του Canterbury, Thomas Becket, εξ αιτίας της προσπάθειας του βασιλιά να επιβάλει διοικητικά δικαιώματα του στους κληρικούς. Η δολοφονία του Becket το 1170, αλλά και οι διαμάχες του Ερίκου με τους γιους του κατά τα τελευταία έτη της βασιλείας του, ενδυνάμωσε την πυγμή του. Ο περίφημος διάδοχος και γιος του, Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος (1189-1199). Η διαμάχη ανάμεσα στους Stauffer και Σάξονες με το θάνατο του Ερίκου Ε΄ της Γερμανίας, θα τελειώσει με την αναγόρευση του Κονράδου Γ΄ των Stauffer ως βασιλιά το 1134. Δεν κατάφερε να στεφθεί αυτοκράτορας. Πεθαίνοντας το 1152, τον διαδέχθηκε ο ανηψιός του Φριδερίκος Α΄ Βαρβαρόσσα. Η νέα ενδυνάμωση των σχέσεων παποσύνης και Νορμανδών, ύστερα από το θάνατο του Ρογείρου Β΄ το 1154, από το διάδοχό του Γουλιέλμο Β΄. Η νέα αναζοπύρωση της διαμάχης για τα πρωτεία ανάμεσα στον αυτοκράτορα από το 1155, Φριδερίκο και τον πάπα με το σχίσμα του 1159 να κορυφώνεται. Έναρξη της διαμάχης Φριδερίκου και Λομβαρδικών πόλεων το 1158. Η τελική άρση του σχισματος το 1179 και ο συμβιβασμός του Φριδερίκου το 1183 με τις Λομβαρδικές πόλεις, που, στο εξής, θα πλήρωναν ένα ετήσιο τέλος και θα είχαν το δικαίωμα να διατηρήσουν τους υπάτους τους ανεξάρτητα από τον αυτοκράτορα. Η κατάλυση του Νορμανδικού κράτους ύστερα από το θάνατο του Τανκρέδου και του γιου του το 1194, από τον Ερίκο Στ΄. Η προσπάθεια του Ερίκου Στ΄ να θεσπίσει την κληρονομική βασιλεία, τόσο στο Νορμανδικό κράτος που ίσχυε, αλλά και στη Γερμανία, απέτυχε καθώς αυτός πέθανε το 1197. Λίγο πριν από το θάνατό της το επόμενο έτος, η Κωνσταντία, σύζυγός του, ανέθεσε την επιμέλεια του γιου της στον πάπα. Από τα Σκανδιναβικά κράτη, που έχουν πλέον εκχριστιανισθεί το 12^ο αιώνα, η Δανία είναι το πλέον ισχυρό και έχουν σχέσεις με την υπόλοιπη Ευρώπη. Εκεί η εκκλησία οργανώνει και την πρώτη αρχιεπισκοπή στην πόλη lund. Για την Πολωνία, ο 12^{ος} αιώνας αποτελεί περίοδο διαιρέσεων και εσωτερικών αντιπαραθέσεων, ύστερα από το θάνατο του βασιλιά Boleslaw III το 1138. Η πιστή προσήλωση των Βοημών δούκων στο Γερμανό αυτοκράτορα, έφερε και την αναβάθμιση του δούκα Wladislaw II (1140-1172) σε βασιλιά το 1158, κάτι που όμως σταθεροποιήθηκε κατά τη βασιλεία του Ottokar II (1197-1230). Η Ουγγαρία, τέλος, που περνάει μία περίοδο σταθεροποίησης, θα καταφέρει να ενσωματώσει την Κροατία και τη Δαλματία, ενώ θα ανταπεξέλθει στις διαρκείς επιθέσεις των λαών της στέπας.

- XI. Η εμφάνιση νέων μορφών μοναχισμού κατά τον 13^ο αιώνα. Φραγκισκανοί, που ακολουθούν τον Άγιο Φραγκίσκο της Ασίζης και έχουν ως χαρακτηριστικό την απλή ζωή και μέσω αυτής, τον προσηλυτισμό του ποιμνίου. Είναι γνωστοί και ως φρέρηδες, και διασπώνται σε διάφορες υποδιαιρέσεις, όπως αυτή των καπουκίνων. Αντίθετα, στόχος των Δομινικανών, είναι η δια της γνώσης, εξάλειψη της αίρεσης, ιδιαίτερα αυτής των Αλβιγηνών. Η διαμόρφωση της ιεραρχίας τους ως στρατιωτικής. Ο έλεγχος των μεγάλων κέντρων θεολογικής επιστήμης από τους Δομινικανούς, ανάμεσα στους οποίους, συγκαταλέγονται την εποχή εκείνη, κορυφαίοι θεολόγοι, όπως ο Θωμάς ο Ακвинάτης. Παράλληλη εμφάνιση των λεγόμενων στρατιωτικών ταγμάτων, όπως του Τευτωνικού, και αυτού του Αγίου Ιωάννη. Η πολιτική εξέλιξη τον 13^ο αιώνα. Η προσωπικότητα του Φρειδερίκου Β΄ και οι διενέξεις με τους πάπες. Κατακερματισμός της εξουσίας στη Γερμανία, μέχρι την άνοδο του Ροδόλφου των Αψβούργων το 1273. Οι διαμάχες στις Ιταλικές πόλεις και κοινοτητες και ο χωρίς ιδεολογικό υπόβαθρο, διαχωρισμός ανάμεσα στους Γκιμπελίνους και τους Βέλφους. Ιωάννης ο ακτήμων (1199-1216) και η επανάσταση των ευγενών Μεγάλη χάρτα (magna charta), του 1215 και θέσπιση των πρώτων ελευθεριών ευγενών και αστών με αντίστοιχο περιορισμό των βασιλικών δικαιωμάτων. Curia Regis και η θέσπιση εκπροσώπων σε όλα τα επίπεδα, στο εθνικό κοινοβούλιο, αλλά και σε αυτά των κομητειών και των εκατοντάδων. Στη Γαλλία, αντίθετα, ενδυνάμωση της βασιλικής εξουσίας την περίοδο των Λουδοβίκων Στ΄ και Ζ΄, καθώς και του Φιλίππου Β΄, Αυγούστου. Ο βασιλιάς είναι προστάτης των συμφερόντων των αδυνάτων, και με τη βοήθεια ενός ισχυρού και μορφωμένου κλήρου, καθαγιάζεται και του αποδίδονται ακόμη και θαύματα. Ο εκατονταετής πόλεμος ανάμεσα στην Αγγλία και τη Γαλία (1154-1259), βοήθησε τους Γάλλους ευγενείς να προσκολληθούν στην κεντρική βασιλική εξουσία. Η Curia parliamenti, απλά ένα σώμα που επικυρώνει και στηρίζει τις βασιλικές επιθυμίες. Επικουρείται από το ανώτατο δικαστήριο, όπου μπορούν να εισέλθουν δικαστές όλων των κοινωνικών τάξεων, εφ' όσον διαθέτουν τα ανάλογα προσόντα, και το γενικό λογιστήριο που διαχειρίζεται τις οικονομικές υποθέσεις.
- XII. Πολύ σύντομη επισκόπηση των δύο επόμενων αιώνων, ο δύσκολος 14^{ος} με το μαύρο θάνατο, και η τεράστια οικονομική ανάπτυξη στα τελευταία χρόνια του και κατά τον 15^ο αιώνα. Ανάπτυξη του εμπορίου, εμφάνιση των Τούρκων, ανάπτυξη νέων δρόμων ναυσιπλοίας και ανακάλυψη των δυτικών Ινδιών. Μικρή συνολική ανασκόπηση, και τέλος, ύλη για τις εξετάσεις.
- XIII. Συμπλήρωση των στοιχείων που ενδεχομένως, δεν έχουν αναλυθεί, γενική ανασκόπηση και παρουσίαση των εργασιών που δεν έχουν ήδη ακουστεί. Αν υπάρχει χρόνος, συζήτηση για το πώς θα γίνει μία καλή εργασία στο μέλλον.

Λέξεις Κλειδιά

Schengen, Charta (charter), Capitularia, Statuta, Annales.

Comes stabuli, senescalcus, referendarius, pincaerna, mapparius, mariscalcus, majordomus, comes, dux.

Wergild, morgengabe, Mundeburdium, mundio, lex visigothorum, lex burgundionum, lex salica, lex ripuaria.

Monte Cassino, Άγιος Πατρίκιος, St. Columba, Iona, Άγιος Κολουμβάνος, Luxeil, Bobbio, Fructuosus της Braga, Echternach, Wilfrid, Willibrord, Βονιφάτιος, Βέδας, Jarrow, trivium, quadrivium, stabilitas loci, regula, Reccared, Liber Iudiciorum, Rekkeswinth, Tarik Ibn Ziyad, Guadalete, Eurich.

Αυστρασία, Νευστρία, Βουργουνδία, Δαγοβέρτος, Πιππίνος, Tertry, Poitiers Talat.

Κάρολος Μάρτελος, Offa, Lindisfarne, Chanson de Roland, reconquista,

Κωνσταντίνη Δωρεά (Donatio Constantini), Raab, Quentovic, Dorestad, Rabanus Maurus (Hraban), Fulda, Servatus Lupus, Εγινάρδος, missi, scabini, Asturias, Oviedo, Leon, Alfonso el Cattolico, Alfonso el Casto, Alfonso el Magno, Covadonga, Leon.

Constitutio Romana, Descriptio, Francia Occidentalis, Francia Media, Francia

Orientalis, Aethelwulf, Aethelred, Edington, Αλφρέδος ο μέγας, Φραξινέτο, Rastislav,

Sviatopluk, Vikings, Nordmani, allodium, beneficium, vasallus, Hommagium,

Commendatio, Haithabu, Olaf, Sven, Κνούτος, Πρζεμισλίδες, Mieszko, Poznan,

Gniezno, Privilegium Ottoianum, Reichenau, Abd-Al-Rahman, Al-Hakkam, Cluny,

Boleslaw Krobry, Esztergom.

Santiago de Compostela, Civitate, capitani, pataria, patarini, Urbs, suburbium civitas,

burgus, municipium, investiturstreit, Hildebrand (Ιλδεβράνδης), Canossa, Worms,

ministeriales, servientes, valvassori, Αραγών, consuetudines feudorum, almoravides, almohades.

praemonstratenses (πρεμονστρατήσιοι), norbert της Xanten, Κιστερκιανοί, Βερνάρδος της Clairveau, domesday book.

Magna charta, Curia Regis, Curia Parlamenti, consoli, contado, signoria, Βέλφοι,

Staufer (Hohenstaufen), Γκιμπελίνοι, Φραγκισκανοί, Δομινικανοί, Βαλντενσιανοί,

Αλβιγηνοί, Αβερρόης, Θωμάς ο Ακυνάτης, Summa Theologiae, Santa Clara,

Inquisitio.

Λολλάρδοι, John Wycliffe, Jan Hus, Condottieri, nefis, χρυσή βούλα, Crecy, Calais,

Poitiers, Ιωάννα της Λωραίνης.